

Ljubljana, 26. november 2024

»Narava je naš največji zaveznik pri prilagajanju na podnebne spremembe«

Snovalci tehničnih in tehnoloških inovacij dobro vedo, kako nam olajšati in polepšati življenje. Nenehno so z nami pametni telefoni in tablice z množico aplikacij, ki lahko, če jim to dovolimo, pronicajo v vse pore naših vsakdanov. Avtomobili in druga prevozna sredstva nam dnevno pomagajo do ciljev, enako gradbena in druga mehanizacija, s katero gradimo in obnavljamo objekte, obdelujemo polja, krpamo luknje v asfaltu ...

Vajeni inovativnih tehničnih in tehnoloških rešitev, ki naše vsakodnevne zadrege, prepreke in težave rešujejo hitro in učinkovito, pogosto pozabljamo, da nas »zgolj« tovrstne rešitve ne bodo izpeljale iz podnebne in biodiverzitetne krize. Desetletja preteklih ravnanj, ki izhajajo iz lahkomišelnega prepričanja, da lahko obvladujemo naravo, so nas namreč pripeljala do točke množičnega izumiranja živih bitij in vsesplošne degradacije narave, zaradi česar je ogrožena tudi dobrobit ljudi. Če se želimo s krizama, ki sta medsebojno povezani in nam vse bolj pretita, spopasti uspešno in učinkovito, **moramo začeti pristopati drugače.** Tehnične rešitve, s katerimi smo se znašli v podnebni in biodiverzitetni krizi, **morajo zato z roko v roki z rešitvami, ki temeljijo na naravi.** Dejstvo je namreč, da boljše kot bo naravno ravnovesje, bolj bo (obnovljena) narava, in mi z njo, odporna na posledice podnebnih sprememb.

Naše sporočilo pristojnim organom in Vladi RS, ki bodo pripravljali nacionalno strategijo prilagajanja podnebnim spremembam in nacionalni načrt za obnovo narave, je zato jasno: **»Nikar ne pozabite, da je narava naš največji zaveznik pri prilagajanju na podnebne spremembe.«**

Na naravi temelječe rešitve so aktivnosti ohranjanja, trajnostnega upravljanja ter obnove naravnih in preoblikovanih ekosistemov na način, ki učinkovito in prilagodljivo obravnava družbene izzive, ob tem ko zagotavlja človekovo dobrobit in koristi biotski raznovrstnosti.

Na naravi temelječe rešitve in aktualni problemi, pomembni za naslavljanje podnebne in biodiverzitetne krize, so bili rdeča nit nacionalnega posveta Prilagajanje podnebnim spremembam v sodelovanju z naravo, ki je potekal 26. novembra 2024 v Ljubljani in po spletu, udeležilo pa se ga je okrog 200 ljudi.

Prilagamo nekaj poudarkov s posveta, ki je potekal v sklopu projekta Narava za podnebje, ki ga uresničujeta projektna partnerja PIC – Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja ter Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS).

Mag. Teo Hrvoje Oršanič, direktor Zavoda RS za varstvo narave:

»S podnebnimi spremembami se spopadamo prepočasi. Narava izgublja bitko. Čaka nas intenzivno obdobje iskanja izhodov, pri čemer morajo podnebni in biodiverzitetni ukrepi prinesiti transformativno spremembo, rešitve pa morajo temeljiti na upoštevanju narave.«

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE,
PODNEBJE IN ENERGIJO

Dr. Peter Löffler, Generalni direktorat za podnebno ukrepanje, Evropska komisija:

»Podnebne spremembe so nas lani soočile z (ne)pričakovanim; po sušah smo se soočili z obilnim deževjem, poplavami, ki so ohromile tudi Slovenijo. Planet, ki se segreva, je tudi bolj 'moker' in nepričakovani dogodki so v okviru podnebnih projekcij dejansko povsem pričakovani. Vendar ne smemo obupati – v boju zoper podnebne spremembe je narava naš zaveznik. Če ne bomo ustrezno pripravljeni, se bomo morali lekcijo učiti na težji način. Nacionalne strategije podnebnega prilagajanja naj bi dajale prednost na naravi temelječim rešitvam, vendar pa te zaenkrat niso zadovoljivo vključene v nacionalne strateške dokumente.«

Mag. Senka Šifkovič, PIC:

»Na konceptualni ravni termina sonaravno in na naravi temelječe rešitve nista sopomenki. Ne glede na bogato zgodovino sonaravnega upravljanja, predvsem z gozdovi, pa čas terja, da ta pojem napolnimo z novimi elementi, ki bodo izpolnili namen na naravi temelječih rešitev. Danes se v veliko večji meri zavedamo podnebne in biodiverzitetne krize ter dejstva, da kolektivno z ohranjanjem narave nismo uspeli in je treba ukrepati tudi z obnovo narave.«

Dr. Polona Pengal, Zavod za ihtiološke in ekološke raziskave Revivo:

»Pomen standarda [na naravi temelječih rešitev, op. a.] je, da se razreši navidezni razkorak med razvojem družbe in varstvom narave – na naravi temelječe rešitve morajo naslavljati tudi družbene probleme, kar ni področje zgolj naravovarstva. Ključna je transdisciplinarnost – biologi morajo biti v stiku z ekonomisti, sociologi,... Nujno je biti pripravljen poslušati, slišati, vključevati skupnosti.«

Dr. Sofie Ruyschaert, BirdLife for Europe and Central Asia:

»Pri sprejemanju Uredbe EU o obnovi narave je bilo polno preprek, konservativne sile so si silovito prizadevale, da bi ustavile ta proces. Na ravni EU so se širile lažne in nepravilne informacije. Je pa ta predpis pomemben, da se naravo pripelje nazaj v naša življenja. Hrbtenica kakovostne obnove narave bodo dobri nacionalni načrti obnove, ki morajo upoštevati razpoložljiva znanstvena spoznanja, v proces njihovega snovanja pa mora biti vključen širok krog deležnikov. Načrt obnove mora vključevati tudi finančni načrt, ki mora biti privlačen kot investicijski plan za angažiranje zasebnih sredstev.«

Dr. Katarina Groznik Zeiler, direktorica Direktorata za naravo, Ministrstvo za naravne vire in prostor:

»Kar zadeva dosežke na področju varstva in obnove narave, bi izpostavila premik pri proaktivnem upravljanju Nature 2000 ter uspehe projektov, ki so bili financirani z evropskimi kohezijskimi sredstvi in sredstvi iz programa LIFE. Sicer pa je vključevanje vsebin ohranjanja narave v druge sektorje postalo težje, kot je bilo nekdanj. Tudi v samem prostoru je težko dosežati izvajanje ukrepov, tako na zasebnih zemljiščih kot tudi na zemljiščih v javni lasti. Mnogo dobrih rezultatov odgovornih institucij izhaja iz projektov, vendar pa področje ob večji podpori družbe potrebuje bolj stabilno financiranje. Tudi izvedba nacionalnega načrta obnove narave bo terjala dodatna finančne vire. K pripravi načrta bomo pristopili

»Vključujoče in vzpostavili tudi široko delovno skupino. Posebej pa bi poudarila, da je Slovenija v celotnem procesu sprejem Uredbe EU o obnovi narave podpirala.«

Dr. Martina Kačičnik Jančar, visoka naravovarstvena svetnica, vodja Odseka za biotsko raznovrstnost, Zavod RS za varstvo narave:

»V državi smo prišli od varstva narave kot dediščine k dobri zakonodajni podpori varstvu biotske raznovrstnosti. Biotska raznovrstnost je stopila na oder, varstvo narave je prišlo v zavest. Prav tako ni samoumevno, da imamo neodvisno strokovno organizacijo – Zavod RS za varstvo narave, ki skrbi za varstvo narave, ter da smo vsi, ki se ukvarjamo s tem področjem, uspeli ohraniti vero in optimizem. Vendar skrb, da od narave jemljemo preveč, postaja vse večja in oskrbovalne storitve narave se privatizirajo. Hkrati pa kolektivno pričakujemo, da država 'uredi' velike uravnavalne storitve narave, od katerih smo kolektivno odvisni (npr. varstvo pred poplavami). To ne gre skupaj. Najti moramo ravnovesje, ko bomo naravi jemali manj. Dejansko ne potrebujemo toliko, kot jemljemo, in čemu se lahko tudi odrečemo v skupno dobro.«

Dr. Damijan Denac, direktor Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije:

»Ko promoviramo Slovenijo, na prvem mestu poudarjamo naravo. Tudi zakonodaja jo solidno podpira in vstop v EU je bil za naravo zelo pomemben. Ko pa varovanju narave konkurirajo še drugi interesi, narava kar naenkrat postane ovira, enako tisti, ki se s tem ukvarjamo. Naravovarstveniki se zavzemamo le za upoštevanje že sprejetih predpisov, tu ni nikakršnega fanatizma. Narava tudi ne more biti samo sektorska tema, je horizontalna tema, presega ministrske resorje, je stvar vseh nas v družbi. Glede na to, da imamo za obnovo narave na voljo kar nekaj evropskih virov, predlagam, naj država v večji meri sofinancira projekte, saj se ta sredstva več kot v celoti povrnejo državi nazaj.«

Petra Repnik, Sektor za urejanje voda, Direkcija RS za vode:

»Dosežke naravovarstva, kot je Natura 2000, opazimo tudi drugi sektorji. Številni projekti, ki se povezano izvajajo, rezultirajo v konkretnih spremembah v naravi. Kar zadeva uresničevanje na naravi temelječih rešitev – pozorni moramo biti na to, da te niso nepremišljeno vnesene v že izvedene ureditve preteklosti, saj morda v tem primeru morda ne bi dosegle potrebnih učinkov. Ko govorimo o vodah, pa naj poudarim, da je za uresničevanje marsikatere rešitve pomemben prostor, ki pa ga voda nima.»

Poudarimo: Obnovo narave in čim hitrejšo ukrepanje na tem področju je na zemljevid svojih aktivnosti uvrstila tudi Evropska unija. Kot določata [Uredba 2021/1119 o evropskih podnebnih pravilih](#) in [Uredba 2024/1991 o obnovi narave](#), moramo države članice, tudi Slovenija, v prihodnjih dveh letih pripraviti **nacionalne strategije podnebnega prilagajanja in nacionalne načrte obnove**, ki bodo osnova za obnovo degradiranih območij Unije. Prvi osnutek nacionalnega načrta za obnovo narave, kot ga predvideva Uredba EU o obnovi narave, morajo države pripraviti do septembra 2026. Evropska komisija bo nato načrte komentirala in podala priporočila. Rok za oddajo končnega nacionalnega načrta je 1. September 2027, prvo poročanje držav članic pa bo sledilo leta 2030.

Medtem ko so smernice Evropske komisije za pripravo načrtov držav članic še v pripravi, pa že lahko prebiramo usmeritve, ki jih je pripravil Inštitut za evropsko okoljsko politiko ([Institute for European Environmental Policy](#)) v sodelovanju z drugimi okoljskimi mrežami nevladnih organizacij. [Vodnik in priporočila za ambiciozne načrtne obnove](#) tako med drugim izpostavlja, da **je treba k obnovi narave pristopiti celostno** – vključeni morajo biti različni vladni resorji (ang. *whole-of-government approach*). Prav tako pa je ključno tudi, da so **že vse od začetka (načrtovanja) vključeni civilna družba in drugi relevantni deležniki**.

Več o naravi temelječih rešitvah si preberite v prispevku [Na naravi temelječe rešitve – pot do podnebne prilagoditve](#).

»Biotska raznovrstnost je temeljnega pomena za dobro počutje ljudi, zdrav planet in gospodarsko blaginjo vseh ljudi, vključno z dobrim življenjem v ravnovesju in sožitju z materjo Zemljo. Od nje smo odvisni zaradi hrane, zdravil, energije, čistega zraka in vode, varnosti pred naravnimi nesrečami ter rekreacije in kulturnega navdiha, podpira pa tudi vse sisteme življenja na Zemlji.«

(Kunminško-Montrealski sporazum)